

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2009.gada 24.augustā Nr.

Latvijas Republikas Satversmes tiesai
Jura Alunāna ielā 1, Rīgā, LV-1010

Par papildu informāciju
lietā Nr.2009-10-01

2009.gada 12.augustā Tiesībsarga birojā tika saņemts LR Satversmes tiesas pieprasījums sniegt papildus informāciju lietā Nr.2009-10-01 „Par Latvijas Soduzpildes kodeksa 49.panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam”.

Atbildot uz Jūsu uzdoto pirmo jautājumu, vēlamies paskaidrot, ka precīzus statistikas datus par Tiesībsarga birojā saņemtajiem notiesāto personu iesniegumiem par savstarpējās sarakstes ierobežojumiem sniegt nevarēsim, jo Tiesībsarga biroja lietvedības datu bāzē šādi iesniegumi kā atsevišķi reģistrējama grupa netiek nošķirti.

Veicot datu bāzes pārlūkošanu, esam apzinājuši trīs pārbaudes lietas par minēto tēmu, no kurām A.P. un J.C. pārbaudes lietas ir uzsāktas 2007.gada beigās un atzinums minētajās pārbaudes lietās ir sniegts 2008.gadā, savukārt 2009.gadā, pamatojoties uz E.Z. iesniegumu, ir ierosināta tikai viena pārbaudes lieta. J.C. un A.P. pārbaudes lietās iesniedzēji sūdzas vispār par liegumu sarakstīties ar notiesātajām personām, savukārt E.Z. pārbaudes lietā iesniedzējs iebilst pret liegumu sarakstīties ar sievieti, kura izcieš sodu Ilgūciema cietumā un ar kuru viņam ir izveidojušās ciešas un nopietnas attiecības. Savu tiesību aizskārumu E.Z. pamato ar Satversmes 96. un 110.pantu, uzskatot, ka liedzot viņam saraksti ar notiesāto personu, valsts pārkāpj viņam garantētās tiesības uz privātās dzīves neaizskārumību.

Atbildot uz otro jautājumu par sarakstes liegumu kā personas resocializāciju veicinošu faktoru, vēlamies norādīt, ka Eiropas Padomes rekomendācijas Nr.2 (2006) „Eiropas cietumu noteikumi” 6.punktā noteikts, ka valstīm ieslodzījuma izpilde jāorganizē tā, lai veicinātu personas, kam atņemta brīvība, reintegrāciju sabiedrībā pēc atgriešanās no ieslodzījuma¹. Ar notiesātā resocializāciju jeb reintegrāciju saprot sociālās uzvedības un sociālās rehabilitācijas pasākumu kopumu, kas vērsts uz notiesātā uzvedības maiņu un sociāli pozitīvu vērtības izpratnes veidošanos.

¹ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>

Kā liecina pētījumi, Latvijā brīvības atņemšanas soda izpildē lielāks uzsvars ir likts uz notiesāto izolāciju un režīma bardzību, bet nevis uz soda satura nodrošināšanu – resocializāciju², tādēļ valstij būtu vairāk jāpievērš uzmanība resocializācijas līdzekļiem: garīgajai aprūpei, izglītošanai, profesionālajai apmācībai, nodarbinātībai, sociālajam darbam ar notiesāto, fiziskajai attīstībai, morāles stiprināšanai atbilstoši katra ieslodzītā individuālajām vajadzībām³, nevis izolācijas līdzekļiem.

Bez tam vēlamies piebilst, ka starp notiesātajām personām līdz soda izciešanas uzsākšanai varētu būt izveidojušās ciešas attiecības, kuru pamatā varētu būt draudzība, kopdzīve neregistrētā laulībā, notiesāto radnieku tuvās attiecības ar citu notiesāto), kuru saglabāšana notiesātajam ir nozīmīga, tādēļ valsts ar noteikto sarakstes aizliegumu varētu nepamatoti iejaukties personas nozīmīgo sociālo kontaktu saglabāšanas iespējā.

Atbildot uz Jūsu uzdoto trešo jautājumu, varam norādīt, ka Tiesībsarga biroja rīcībā nav ziņas par konkrētu informācijas aprites shēmu brīvības atņemšanas vietās, bet spriežot pēc Tiesībsarga birojā iesniegtajām vēstulēm, kurās iesniedzēji atsaucas uz agrāk citām notiesātajām personām sniegto atzinumu saturu, jāsecina, ka brīvības atņemšanas vietās informācijas nodošana nav pilnībā izslēgta. Iespējams, ka informācijas apriti brīvības atņemšanas vietās neierobežo sekojoši faktori:

- 1) sarakstes iespēja starp notiesātajiem, kas ir radnieki vai laulātie⁴,
- 2) sarakstes iespēja ar brīvībā esošām personām, un iespēja ar pēdējās personas starpniecību nodot informāciju tālāk notiesātajiem citos cietumos⁵,
- 3) sazināšanās iespēja starp notiesātajām personām, kas etapētas uz izmeklēšanas cietumu, lai nodrošinātu dalību tiesas sēdē⁶,
- 4) normatīvie akti paredz iespēju notiesātās personas pārvietot no viena veida cietuma uz cita veida cietumu⁷, kā arī notiesātajām personām pastāv iespēja tikt pārvietotām no vienas kameras uz citu⁸.

Ar cieņu

Tiesībsarga vietnieka v.i.

V.Slaidiņa

Tivaņenkova 67686768

² Ministru kabineta 2009.gada 9.janvāra rīkojums Nr.7 „Ar brīvības atņemšanas sodu notiesāto personu resocializācijas koncepcija” (informatīvā daļa), 8 lpp.

³ 1955.gada 30.augusta ANO Minimālie standartnoteikumi par apiešanos ar ieslodzītajiem, 66.punkts.

⁴ Latvijas Soduzpildes kodeksa 49.panta otrā daļa.

⁵ Latvijas Soduzpildes kodeksa 49.panta pirmā daļa.

⁶ Notiesāto personu, kas etapētas uz tiesas sēdēm, izvietojumu regulē Valsts policijas, Tiesu administrācijas un Ieslodzījumu vietu pārvaldes 2006.gada 13.janvārī parakstītā „Starpresoru vienošanās Nr.13”. Ierobežoto resursu dēļ (piem. nepietiekamais kameru skaits tiesu konvoja telpās) praksē nav izslēgta notiesāto personu, kas sodu izcieš dažādos cietumos, izvietojuma vienā kamerā. Šeit pat varētu pieminēt arī Latvijas Soduzpildes kodeksa 18.pantu, kas nosaka, ka „personas, kas atrodas iepriekšējā apcietinājumā, jātur atsevišķi no notiesātajiem, izņemot gadījumus, kad tās piekrīt kopīgai izvietojumam vai iesaistīšanai kopīgos pasākumos, ja tam piekrīt izmeklēšanas iestāde vai tiesa, kuras rīcībā atrodas apcietinātais. [...] prasības par notiesāto šķirtu turēšanu neattiecas uz brīvības atņemšanas iestāžu slimnīcām. Personas, kuras ārstējas šādā slimnīcā, tur tāda veida režīma apstākļos, kāds šīm personām noteikts”.

⁷ Latvijas Soduzpildes kodeksa 50.3.panta trešā daļa nosaka, ka notiesātās personas var pārcelt no slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākās pakāpes uz daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstāko pakāpi, kā arī no daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākās pakāpes uz atklāto cietumu. Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu 13.punkts.

⁸ Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu 13.punkts.